

Frågor och svar om avfallstaxan 2021

Detta PM med frågor och svar är ett komplement till beslutsunderlaget om avfallstaxan, som ska beslutas i medlemskommunerna under hösten 2020.

Hör gärna av er med ytterligare frågor. Kontaktperson är Maria Qvist, 026 - 17 84 87, maria.qvist@gastrikeatervinnare.se

Vad ingår i grundavgiften?

Svar: Grundavgiften är en fast avgift som ska täcka kostnaderna för de bemannade återvinningscentralerna, hanteringen av farligt avfall, samt för planering, information, kundtjänst, upphandling, ekonomi och lokalkostnader.

Varför tar ni bort grundavgiften för radhus?

Svar:

| Idag finns det grundavgifter för: | Årlig kostnad |
|--|--------------------------|
| <ul style="list-style-type: none">• En-/tvåfamiljshus (småhus) | 1 300 kr/år per hushåll |
| <ul style="list-style-type: none">• Radhus (denna grundavgift föreslås tas bort) | 1 100 kr/år per hushåll |
| <ul style="list-style-type: none">• Hyreshus/Lägenhet | 695 kr/år per lägenhet |
| <ul style="list-style-type: none">• Verksamhet | 395 kr/år per verksamhet |
| <ul style="list-style-type: none">• Fritidshus | 395 kr/år per fritidshus |

Grundavgiften för radhus föreslås tas bort och istället kommer de hushållen som idag betalar för den grundavgift radhus att antingen gå över till grundavgift för en-/tvåfamiljshus (småhus) eller till grundavgift hyreshus/lägenhet. Det är skatteverkets koder för fastighetstyper som blir vägledande.

Sammantaget ser vi inte att det är betydande skillnad mellan kundgrupp villa och kundgrupp radhus som motiverar att radhus skulle ha en lägre grundavgift. Den uppdelning som vi har haft i många år är inte längre aktuell och vi har haft på tal att göra om under flera år. Alla de här hushållen är en- tvåfamiljshus (olika typer av småhus) och kommer att innefatta villor, parhus, kedjehus, radhus.

- Villor och radhus besöker i stort ÅVC (återvinningscentraler) lika mycket.
- Vi bedriver vårt kommunikationsarbete lika mot båda grupperna och gör nu även extra insatser mot dessa kundgrupper.

- Stora fastighetsägare med radhus, Brf. och samfälligheter tar kontakt med oss och önskar få stöd i sorteringsfrågor, beteendefrågor mm. Vi samverkar och vill stötta alla kundgrupper och ser ett ökat behov.
- Det är väldigt få kommuner som har radhus-begreppet kvar och det är just för att det inte är en betydande skillnad som motiverar att det ska vara uppdelat på det sättet som vi har.
- Kopplat till nya regelverk behöver vi tydliggöra gränsdragningen mellan småhus/villa och hyreshus/lägenheter och i den klassificeringen blir många av radhusen vi har idag klassade som småhus. Det är skatteverkets typkoder för fastighetstyper som kommer att vara vägledande.

Det finns många olika typer av fastigheter och boendeformer, men definitionerna och gränsdragningarna dem emellan kan vara svåra. (tex. radhus, kedjehus, parhus, villa, småhus, en-/tvåfamiljshus) Det finns idag inga legala definitioner i PBL.

För att förenkla hanteringen gör vi om begreppen som avgör vilken grundavgift som de olika fastigheterna ska betala varje år. Det medför att begreppet radhus kommer att försvinna.

Skatteverket fastighetstyper blir vägledande

Skatteverket har olika typkoder för olika fastighetstyper och de kommer att vara vägledande för vilken grundavgift som sätts. Skatteverkets koder anger koder för småhus och hyreshus och har ingen egen kod för radhus. Även de nya förordningarna som kommer att införas inom kort vad gäller förpackningar pratar bara om småhus och flerbostad och nämner inte radhus som ett eget begrepp.

Merparten av de kunder som har grundavgiften radhus i våra kundregister kommer att ändras till grundavgift för småhus. Konsekvensen av det blir en kostnadsökning med 200 kr/år och hushåll, från 1 100 kr/år till 1 300 kr/år.

Vad ingår i hämtningsavgiften?

Svar: Hämtningsavgiften är en rörlig avgift som ska täcka kostnaderna för insamling, transport och behandling (t ex rötning och förbränning) av matavfall och restavfall. Nivån beror på val av abonnemang, behållarstorlek och hämtningsintervall.

Vad menas med miljöstyrande avgifter/taxa?

Svar: Storleken på avgifterna är ett sätt att öka incitamenten att sortera mera och minska på avfallet. Det innebär att:

- De kunder som sorterar väldigt bra och har lite avfall får inte någon höjning alls av hämtningsavgiften.

- Abonnemang sorterat (när hushållet sorterar ut sitt matavfall) är billigare än abonnemang osorterat (när hushållet inte sorterar sitt matavfall).
- Mindre kärl är billigare än större kärl
- Det är billigare att ha hämtning mer sällan (till exempel hämtning av restavfall var fjärde vecka eller var tredje månad)
- Restavfallet blir dyrare medan matavfallet blir billigare. Vi gynnar de kunder som sorterar ut mycket och har så lite restavfall som möjligt. Det är väldigt dyrt att bränna restavfallet och ur ett hållbarhetsperspektiv önskar vi hellre återvinna mera tidningar och förpackningar samt att göra fordonsgas av matavfallet. Fortfarande är ca 2/3 av det som slängs i restavfallet felsorterat och ett sätt att styra är genom våra avgifter.
- Felsorteringar och omklassning av avfall debiteras kund för att markera att sorteringskvaliteten inte är tillfredställande och innebär extra onödigt arbete för våra chaufförer.

Blir det billigare om man sorterar?

Svar: Ja, det är billigare att sortera matavfall än att inte göra det. Det är också billigare att ha mindre kärl eller hämtning mer sällan. De kunder som sorterar riktigt bra och har lite avfall får ingen höjning alls.

Väldigt många kunder kan sänka sina kostnader för avfallshanteringen genom att se över sina abonnemang och beteenden vad gäller sortering.

Hur har avfallstaxan utvecklats under åren?

Svar: Förbundet bildades 2001 och under perioden 2001-2020 har avfallshanteringen utvecklats, med till exempel sortering av matavfall, informationsverksamhet, miljöriktiga fordon, modernisering av återvinningscentraler med mera.

Prisutvecklingen de senaste 10 åren har varit 30 % (snitt 3 % per år) för en villa som sorterar sitt matavfall och har hämtning varannan vecka. År 2020 betalar en villa med grundavgift och hämtningsavgift med ett 140 l kärl för restavfall och ett 140 l kärl för matavfall, med hämtning varannan vecka, 2 395 kr/år.

Hur ligger avgifterna till jämfört med andra kommuner?

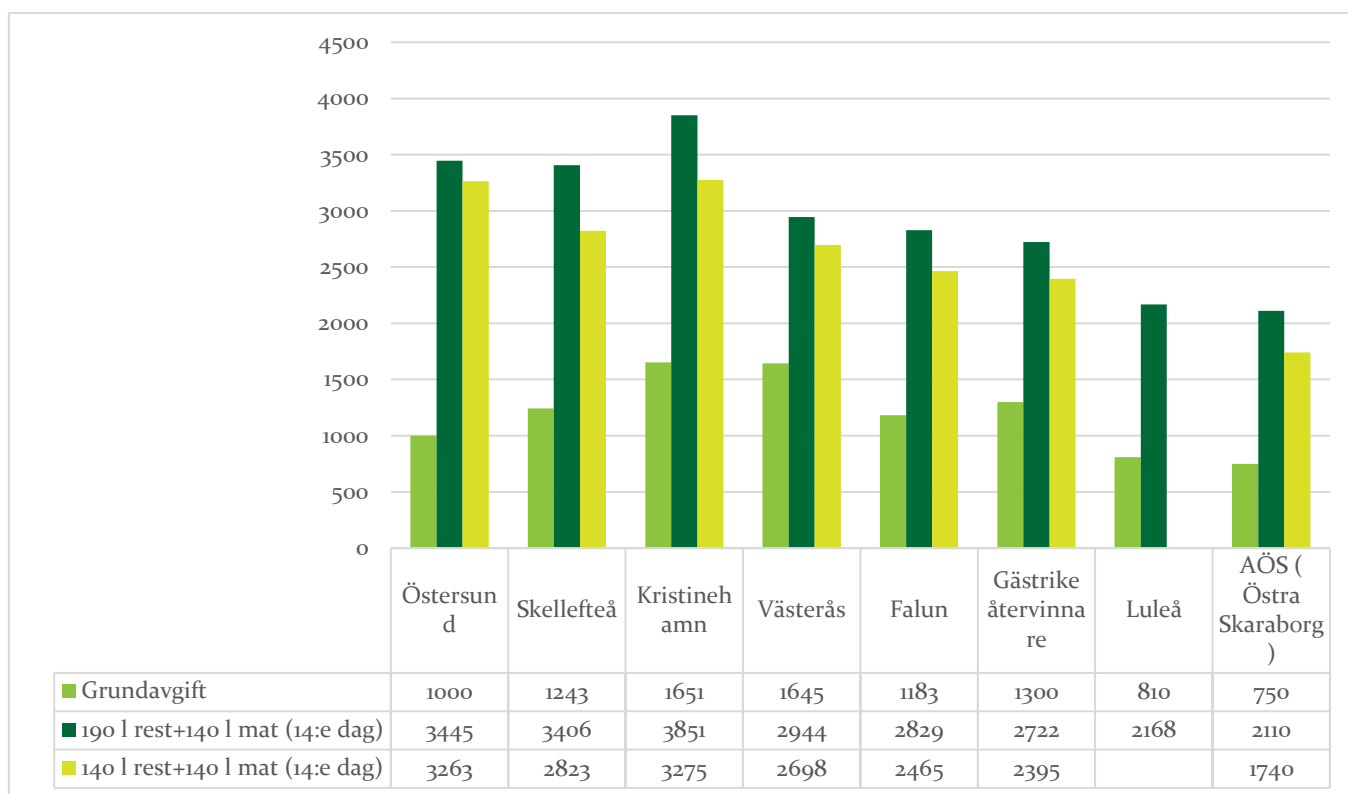
Svar: Avgifterna ligger runt genomsnittet i Sverige. Avgifterna för villor ligger något högre än genomsnittet, avgifter för lägenheter lägre än genomsnittet och avgifter för fritidshus ligger strax under medel.

När vi jämför taxenivåer med andra kommuner är det viktigt att känna till att det finns många aspekter som påverkar taxan, och som gör att taxor inte är helt lätt att jämföra rakt av. Aspekter som påverkar kostnader och avgiftsnivå är bland annat:

- Geografi – stad, landsbygd med långa avstånd, transportsträckor
- Utsortering av matavfall eller inte

- Sorteringslösningar: flerfackssystem, optisk sortering eller annat
- Hur utbyggd servicen med återvinningscentraler är

Nedanstående jämförelse är mellan kommuner som kan jämföras med vår verksamhet. De kommunerna har en liknande storlek befolkningsmässigt och liknande geografi, har samma insamlingslösning och har många återvinningscentraler. Det ger därmed en mer rättvisande bild av avgifterna.



Diagrammet ovan jämför årsavgiften för en villa med 140 resp. 190 l kärl för restavfall och 140 l kärl för matavfall (sorterar sitt matavfall) och hämtning varannan vecka.

Vilka är motiven för förslaget att höja avgifterna för hushållsavfall 2021, vad är det som kostar?

Svar: Gästrikre återvinnare verksamhet ska vara kostnadstäckande. Vi är inte vinstdrivande. Höjningen inför 2021 behövs för att täcka normala kostnadsökningar i verksamheten. Varje år påverkas våra kostnader av inflation, indexeringar och lönerrevision. De höjningarna ligger på mellan 2-5 % per år och påverkar oss oavsett vad vi gör i verksamheten.

Verksamheten har även ökade kostnader i form av ökade förbränningsskatter och klimatskatter, men de höjningarna och även andra höjningar täcker vi med vårt interna effektiviseringsarbete. Det gör att vi inte behöver höja avgifterna mer än nödvändigt.

Ej aktuellt i nuläget

~~Varför föreslås att införa indexering av avfallstaxan och vad är det?~~

Svar: I förslaget till avfallstaxa föreslås att medlemskommunerna ska besluta om att indexera avfallstaxan med max index enligt PKV (Prisindex kommunal verksamhet, som tas fram av SKR) för åren 2022 och 2023.

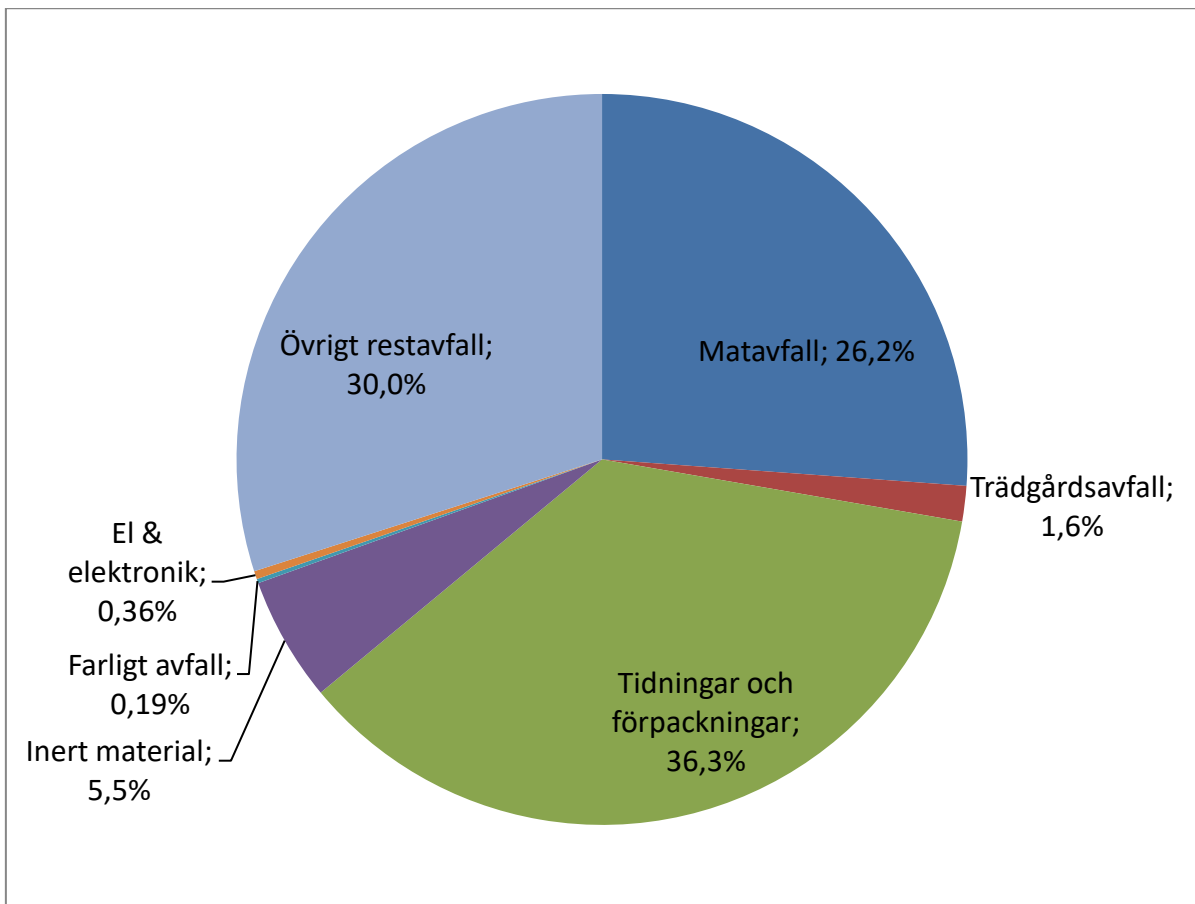
I många verksamheter följer intäkterna kostnadsutvecklingen genom prisjusteringar eller volymökningar. Gästrikre återvinnare är en taxefinansierad verksamhet där intäkterna inte ökar med automatik eller med befolkningsutvecklingen. Taxeintäkterna ökar bara vid beslut från medlemskommunerna. (se även frågan nedan om vad det är för skillnad på en skatt och en taxa). En skattefinansierad verksamhet ökar som oftast sina intäkter varje år då skatteunderlag ökar med tex. ökade löner för medborgarna.

För att kunna planera verksamheten bättre och lägga en långsiktigt ekonomisk plan behöver även intäkterna justeras och följa den normala kostnadsutvecklingen (kostnadsökningar som följer inflation, andra index enligt avtal och lönerrevision) och därför föreslås att införa indexhöjningar med max PKV. PKV (prisindex för kommunal verksamhet används av många kommuner för att kunna följa kostnadsutvecklingen). PKV lägger även en prognos framåt i tiden, vilket underlättar intäktsplaneringen. Läs gärna med om PKV på SKR:s hemsida: <https://skr.se/ekonomijuridikstatistik/ekonomi/budgetochplanering/prisindex/pkv.1334.html>

Hur mycket är det som är felsorterat i restavfallet?

Svar: I genomsnitt 2/3 av det som ligger i soppåsarna med restavfall är felsorterat och den bilden ser vi i hela Sverige och inte bara i vår region. Det är matavfall som skulle ha sorterats och gått till rötning och blivit biogas och biogödsel. Det är också förpackningar och tidningar som skulle ha återvunnits till nya saker. I ton räknat handlar det om ca 17 600 ton som är fel. I pengar räknat motsvarar det **minst 18,5 mnkr** i onödiga behandlingskostnader och uteblivna intäkter.

2/3 är felsorterat!



Källa: Plockanalys i restavfallet hos villor, Gästrikre återvinnare, år 2018.

Diagrammet visar att ca $\frac{2}{3}$ av innehållet i soppåsen är felsorterat! Bara det som är benämnt "Övrigt restavfall" borde ligga där.

Hur stor intäkt kommer taxehöjningen av genera till Gästrikre återvinnare?

Svar: Den föreslagna höjningen av avgifterna kommer att generera ca 4,5 mnkr. Resterande behov av intäkt ska till största delen lösas genom effektiviseringar i verksamheten. Gästrikre återvinnarens styrelse har lagt ett besparings/effektiviseringskrav på 1% av kostnadsmassan, dvs ca 2,5 mnkr per år.

Hur mycket ökar Gästrikre återvinnarens intäkter årligen?

Svar: Förbundets intäkter ökar bara när det beslutas om avgiftshöjningar eller när det skapas nya abonnemang i form av nybyggnationer. Intäkterna ökar inte med automatik när befolkningen ökar eller att sopmängderna ökar.

Vad är det för skillnad på en avfallstaxa och en skatt?

Det finns tydliga skillnader mellan en taxa och en skatt, som är viktiga att tänka på.

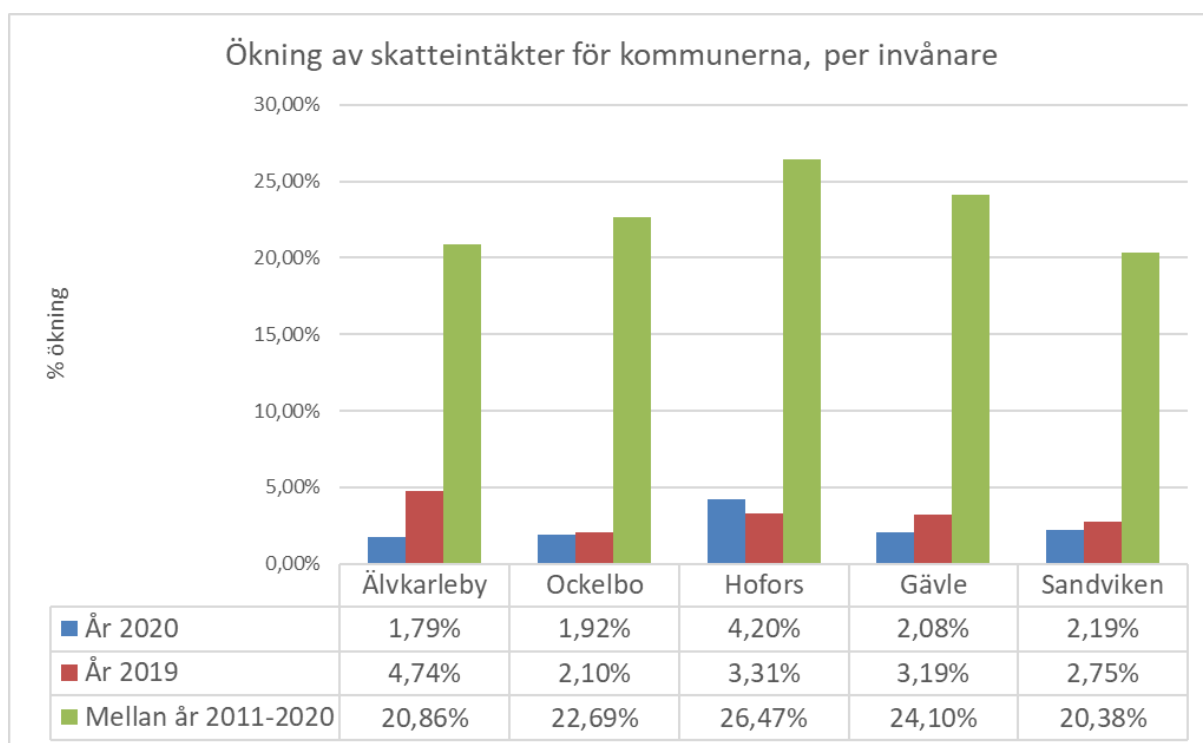
En skatt är alltid relativ, d.v.s. en % -sats av något, till exempel lön eller resultat. Skatteintäkterna förändras med befolkningsökningen och löneutvecklingen. Skatteintäkterna förändras således även om inte skatten höjs. Exemplet nedan visar på en person som har en lön år 2019 och sedan får en löneökning till år 2020. Trots att skatten inte har höjts så betalar den personen över 4 000 kr mer i skatt i och med en löneökning. Skattesatsen beräknas till 33,77% i exemplet nedan, för Gävle kommun+region.

- Lön 2019: 40 000 kr/mån = 13 508 kr i skatt
- Lön 2020: 41 000 kr/mån = 13 846 kr i skatt
- 4 056 kr mer i skatt per år utan att skatten har höjts

En avgift i avfallstaxan är densamma oavsett lön eller resultat. Ökar befolkningen så ökar inte taxeintäkterna med automatik. Taxeintäkterna ökar vid:

- Höjningar av taxan via beslut i kommunerna
- Miljöstyrande taxa kan leda till både ökning och minskningar
- Nya abonnemang i form av nya bostäder

På varje hundralapp en medborgare får i lön går ca 34 kr i skatt till kommun och region. Om avfallstaxan skulle ingå i skatten skulle den utgöra ca 40-70 öre/hundralapp beroende på inkomst.



Skatteintäkterna till kommunerna ökar per invånare med mellan 1,8 % till 4,7 % år för åren 2019 och 2020. (källa: SCB.

http://www.statistikdatabasen.scb.se/pxweb/sv/ssd/START_OE_OE0101/SkatteKraft/)

Vad blir konsekvenserna för hushåll och fastighetsägare av den föreslagna avfallstaxan?

Förändringarna nedan avser några typkunder och är ungefärliga belopp och kan skilja sig från en kund till en annan beroende på typ av storlek på behållare, hämtningsintervall och sortering eller inte. För att veta exakt ökning, hänvisas till förslag på ny avfallstaxa för 2021.

- Konsekvenserna för hushållen blir ungefär:
 - För de kunder som sorterar bra och har lite avfall sker ingen höjning alls.
 - Villor/småhus som sorterar: höjning med ca 0-3 kr/mån/hushåll
 - Villor/småhus med minsta storleken 140 l, hämtning 4:e vecka och kvartalshämtning får ingen höjning alls
 - Radhus med taxeringskod småhus får en höjning av grundavgiften med 200 kr/år. Radhus med taxeringskod hyreshus får en sänkning med grundavgiften med 405 kr/år.
 - Lägenhet som sorterar bra: höjning med ca 3 kr/mån/hushåll
 - Fritidshus: höjning med ca 1 kr/mån/hushåll
 - De som inte sorterar får en betydligt större ökning, ca 30 kr/mån/hushåll och en tydlig miljöstyrning.
- Extrahämtningen för fritidshus ökar från 100 kr/tillfälle till 150 kr/tillfälle.
- Avgifterna för specialbehållare och tillfälliga verksamheter höjs så att de blir kostnadstäckande, avfallsindex 2,5 % på hämtning och kostnadstäckning på behandlingsavgiften.
- Vi kalkylerar med att många kunder kommer att ändra sitt abonnemang mot ett abonnemang som gynnar bättre utsortering och minskar på mängden avfall, vilket är önskvärt givet miljömålen. En konsekvens av det är att det leder till minskade intäkter till förbundet. Det är beaktat i detta förslag.
- Avgifterna för enskilda avlopp och fettavskiljare indexeras med 2,5 %. Snitthöjning per tömning på ca 40 kr*.
- Kunder med latrinhämtning får ingen höjning.
- Verksamheter är svårt att ange en typkund, då omfattningen i hämtningen kan skilja sig mycket. De påverkas av samma höjningar på hämtningsavgifterna som övriga.
- För mera detaljer kring hur avgifterna höjs hänvisas till "Avfallstaxan förslag 2021"

**Viktbaserad taxa så höjningen varierar, angivet belopp avser en tömning av 2 m³.*

Är det hämtningsavgifterna eller grundavgifterna som höjs?

Svar: Det är de rörliga hämtningsavgifterna som kunderna själv kan påverka som höjs. Väldigt många kunder kan byta till ett billigare abonnemang om de väljer att sortera mera och/eller minskar på avfallet.

Hur blir det för kunder som har hemkompost?

Svar: Alla kunder som sorterar ut sitt matavfall, oavsett om det är med papperspåsar och bruna kärl eller via egen hemkompost betalar lika mycket. Nationella och lokala miljömål styr mot att ta tillvara på energin och näringen i matavfallet och göra biogas och biogödsel av matavfallet. De kunder som tycker att det fungerar bra med egen hemkompost och tar tillvara på jorden i sin egna trädgård har också en bra hantering av matavfallet.

Hur mycket kostar det att sortera fel?

Svar: Ett av förbundets övergripande mål är att öka sorteringen och felsorteringar är ett tydligt exempel på det motsatta. Felsorteringar är inte bra för miljön och kvaliteten på avfallet och innebär en merkostnad för förbundet genom onödiga transporter, mer behandlingskostnader och extra arbete för chaufförerna. Felsorteringsavgiften är på 400 kr/kärl/tillfälle.

Vad kan man göra för att minska sina kostnader för avfall?

Svar: Genom att sortera sitt avfall, gå ner i kärlstorlek och glesa ut hämtningsintervallet kan kostnaderna minska. T.ex. genom att gå ner från 190 l till 140 l kärl med restavfall och glesa ut hämtningen från varannan vecka till en gång i månaden, minskar årskostnaden med ca 700 kr.

Det är billigare att ha hämtning var fjärde vecka än varannan vecka, men varför är det inte halva priset?

Svar: Våra kostnader är inte halverade bara för att hämtningen är var fjärde vecka istället för varannan vecka.

Hämtningsavgifterna ska täcka våra kostnader för transporter, tömning och behandling. Vår logistik med körrutter över hela regionen är avancerad och även om vi hämtar kärlden var fjärde vecka istället för varannan vecka så kör vi ändå förbi, och tömningen av matavfallet kan inte förlängas till var fjärde vecka av miljöskäl. Priset för hämtning var fjärde vecka är därför satt till 67 % av priset jämfört med priset för varannan vecka.

Hur är det tänkt att avgifterna i taxan ska styra mot önskade beteenden?

Svar: Avgifterna i taxan är ett sätt att styra mot att sortera mera och minska på avfallet. De kunder som ur ett miljöperspektiv gör de rätta beteendena ska även betala mindre än de som gör mindre bra val ur ett miljöperspektiv och t.ex. inte vill sortera ut sitt matavfall eller vill ha ett större kärl för de har mycket avfall. Andra styrmedel mot önskade beteenden är t.ex. information, utbildning, kampanjer och andra sorteringslösningar.

Hur påverkas kunder med enskilda avlopp och fettavskiljare?

Svar: Avgifterna för enskilda avlopp, tex trekammarbrunnar och fettavskiljare (främst restauranger) ökar med 2,5% i enlighet med avfallsindex för slam.

Kan vi inte ta hand om regionens fett i vår egen biogasanläggning i Forsbacka?

Svar: I dagsläget kan biogasanläggningen inte behandla fettslam på grund av att det gör processen för blöt vilket skulle kunna döda den mikrobakteriella floran i röt-kammaren. Frågan utreds för tillfället och våra förhoppningar är att hitta en bra miljöriktig och långsiktig lösning för att kunna ta in fett i biogasanläggningen.

Har taxehöjningarna nåt att göra med det aktieägartillskott som Gästrikre återvinnare går in med till Ekogas?

Svar: Nej!

De höjningar som nu föreslås har inget med Gästrikre Ekogas att göra. Det aktieägartillskott som förbundet ger till Gästrikre Ekogas påverkar förbundets resultat med ca 100 tkr per år i form av räntekostnader. Förbundet och Gästrikre Ekogas är egna juridiska personer och har skilda ekonomier. Anledningen till att vi höjer avgifterna är kopplade till Gästrikre återvinnarens egna verksamhet och ska täcka normala kostnadsökningar i form av inflation, indexeringar av avtal och lönerrevision och inget annat.

Vad händer om någon kommun inte antar förslaget till avfallstaxa?

Svar: Då behöver ärendet göras om, förankras på nytt och skickas ut till alla fem kommunerna för beslut igen. Under den tid som förflyter till dess beslut är fattat, kommer intäkterna inte att täcka kommunalförbundet Gästrikre återvinnarens kostnader. Det är därför av stort värde om förbundets medlemskommuner fattar samstämmiga beslut om det förslag till avfallstaxa som förbundets styrelse har föreslagit.